

Lene Bagger

Bøj og stræk

Facitliste

Facitliste til

Bøj og stræk – morfologi for FVU, trin 2, og DU3

Lene Bagger

© Alfabet, København 2011

Et forlag under Lindhardt og Ringhof Forlag A/S, et selskab i Egmont.

Forlagsredaktion: Helle Lehrmann Madsen

Grafisk tilrettelægning: Grafiliokus.dk / Anne-Mette Thomsen

1. udgave, 1. oplag 2011

Alfabet

EGMONT

www.alfabetaforlag.dk

Opgave 1.1

Sprogene	F
Mennesker	F
Antallet	E
Personer	F
Danskere	F
Egne	F
Grammatikken	E
Artikel	E
Leddene	F
Ordbøger	F
Arven	E
Princippet	E
Aviserne	F
Fremtiden	E
Universiteterne	F

Opgave 1.2

1.

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
<i>(en) dansker</i>	danskeren	<i>danskere</i>	<i>danskerne</i>
<i>(en) svensker</i>	svenskeren	<i>svenskere</i>	<i>svenskerne</i>
<i>(en) egn</i>	egnen	<i>egne</i>	egnene

2.

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
<i>(et) menneske</i>	mennesket	<i>mennesker</i>	<i>menneskene</i>
<i>(en) måde</i>	måden	<i>måder</i>	måderne
<i>(en) stamme</i>	stammen	stammer	stammerne

3.

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
<i>(en)</i> person	personen	<i>personer</i>	personerne
<i>(en)</i> dialekt	dialekten	<i>dialekter</i>	dialekterne
<i>(en)</i> form	formen	former	formerne
<i>(en)</i> sætning	sætningen	sætninger	sætningerne
<i>(en)</i> avis	avisen	aviser	<i>aviserne</i>
<i>(et)</i> universitet	universitetet	universiteter	<i>universiteterne</i>

4.

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
<i>(et)</i> sprog	sproget	sprog	<i>sprogene</i>
<i>(et)</i> kendetegn	kendetegnet	<i>kendetegn</i>	kendetegnene
<i>(et)</i> ord	ordet	<i>ord</i>	<i>ordene</i>

Kendetegn:

- 1: flertal ubestemt ender på **-e**
- 2: flertal ubestemt ender på **-r**
- 3: flertal ubestemt ender på **-er**
- 4: Ental ubestemt = flertal ubestemt. Og i flertal bestemt tilføjes endelsen *-ene*

Opgave 1.3.

pige	pige + n
bord	bord + et
dagene	dag + e + ne
morgen	morgen + en
manden	mandag + en
bananer	banan + er
telefonen	telefon + en
bilerne	bil + er + ne
stole	stol + e
sofaen	sofa + en
lyset	lys + et
lamper	lampe + r
altanen	altan + en
skolen	skole + n
gaderne	gade + r + ne
aviser	avis + er
taskerne	taske + r + ne
flasker	flaske + r
dyret	dyr + et
knive	kniv + e

Opgave 1.4.

sprogstamme	=	sprog + stamme
ledsætninger	=	led + sætninger
hovedsætning	=	hoved + sætning
ordstilling	=	ord + stilling
ordbøger	=	ord + bøger
ordforråd	=	ord + forråd
fremtiden	=	frem + tiden
sprognævn	=	sprog + nævn
modersmål	=	moder + s + mål
rigsdansk	=	rig + s + dansk
sætningsopbygning	=	sætning + s + opbygning
stavemåder	=	stav + e + måder
låneord	=	lån + e + ord

Opgave 1.5.

spisekøkkenet	=	spis + e + køkken + et
arbejdspladserne	=	arbejd + s + plads + er + ne
løbeskoene	=	løb + e + sko + e + ne
hundepensionen	=	hund + e + pension + en
motionsformer	=	motion + s + form + er
vaskemaskinerne	=	vask + e + maskine + r + ne
vindueskarmen	=	vindue + s + karm + en
taletidskortet	=	tal + e + tid + s + kort + et
hospitalslægen	=	hospital + s + læge + n
skolebus	=	skole + bus
fritidsinteresser	=	fri + tid + s + interesser
ringetone	=	ring + e + tone

Opgave 2.1.

hulemanden	= <i>hule + mand + en</i>
turbopræsidenten	= turbo + præsident + en
måneder	= måned + er
turbostilen	= turbo + stil + en
statsminister	= stat + s + minister
grunden	= grund + en
hjemlande	= hjem + land + e
sprogbrug	= sprog + brug
talemåder	= tal + e + måde + r
samfundsklasser	= samfund + s + klasse + r
stavnsbåndet	= stavn + s + bånd + et
indhold	= ind + hold
franskmænd	= fransk + mænd
solkongen	= sol + konge + n
tankegang	= tanke + gang

Opgave 2.2

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
		måneder	
			verberne
indhold			
niveau			
	sproget		
	nationalkarakteren		
	hoffet		
		hjemlande	
måde			
	mentaliteten		

Opgave 2.3.

ledsætningerne = **led** + **sæt** + **ning** + **er** + **ne**

ordstilling = **ord** + **still** + **ing**

afledninger = **af** + **led** + **ning** + **er**

retskrivning = **ret** + **skriv** + **ning**

udgivelsen = **ud** + **giv** + **else** + **n**

anledning = **an** + **led** + **ning**

påvirkningen = **på** + **virk** + **ning** + **en**

undervisningen = **under** + **vis** + **ning** + **en**

indførelsen = **ind** + **før** + **else** + **n**

ophævelsen = **op** + **hæv** + **else** + **n**

udviklingen = **ud** + **vikl** + **ing** + **en**

forhandlinger = **for** + **handl** + **ing** + **er**

Opgave 3.1.

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
		guder	
			myterne
			runerne
	runealfabetet		
fødsel			
	landskabet		
	graven		
		kvinder	
	korset		
gruppe			

Opgave 3.2.

Sammensatte substantiver:

dyrekrop, skriftsprog, runealfabetet, århundreder, skrifttegnene, talesproget, runeindskrifter, runesten, dåbsattest, aseguden, gravhøj.

Opgave 3.3.

Adjektiver/nationaliteter:

nordiske, indianske, sibirske, svenske, danske, skotske

Adjektiver med endelserne –ig eller –lig:

fortrolig, forunderlige, mærkeligt, synlige, vestlige, kærlig

(formentlig er et adverbium)

Adjektiver med endelsen –sk:

nordiske, indianske, sibirske, magiske, typisk, gigantisk, hedensk, danske, skotske, humoristiske

Opgave 3.4.

Germanske	<i>germansk + e</i>	
forskellige	forskellig + e	(forskæl + lig + e)
specielle	speciell + e	
bestemte	bestemt + e	
korrekte	korrekt + e	
tydeligt	tydelig + t	(tyd + e + lig + t)
normale	normal + e	
almindeligt	almindelig + t	
høflige	høflig + e	
elegante	elegant + e	
sprogligt	sproglig + t	(sprog + lig + t)

Opgave 3.5.

Grundform	Komparativ	Superlativ
mægtig	mægtigere	<i>Den mægtigste</i>
tidlig	tidligere	<i>Tidligst</i>
dygtig	dygtigere	<i>Den dygtigste</i>
smuk	smukkere	<i>Den smukkeste</i>
berømt	mere berømt	<i>Den mest berømte</i>

Opgave 3.6

røde	rød + e
stort	stor + t
tyndere	tynd + ere
gammelt	gammel + t
rene	ren + e
kærligste	kærlig + st + e
høje	høj + e
billigere	billig + ere
træt	træt
sundest	sund + est
dyrt	dyr + t
mørkere	mørk + ere
vildeste	vild + est + e
dejlige	dejlig + e
friske	frisk + e

Opgave 4.1.

Sammensatte substantiver:

klippefremspring

klippestykker

tørresnor

tekru

klapstol

campingplads

bjergbestiger

hovedpine

højdesygen

bjergbestigningen

vejvisere

menneskeliv

oprydningsaktion

ekspeditionshold

Substantiver med endelserne -else eller -(n)ing:

forfrysninger

kvæstelser

bjergbestigningen

beundring

forberedelserne

opstigningen

Opgave 4.2.

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
	navlen		
		telte	
formiddag			
	turen		
		gange	
	bjergene		
			lungerne
			vilkårene
		farer	
			sherpaerne
		bærere	
		stiger	
		klienter	
	spørgsmålet		

Opgave 4.3.

Adjektiver, farver fra teksten

koksgråt

gulligt

orange

gule

blå

hvide

Adjektiver, nationaliteter:

canadisk

italiensk

finsk

amerikansk

Adjektiver, der ender på –lig:

gullig

almindelig

dårlig

alvorlig

dødelig

livsfarlige

frivillig

Adjektiver, der ender på –ende:

småsnakkende

dampende

livsbekræftende

tilrejsende

velhavende

beliggende

Opgave 4.4

Grundform	Komparativ	Superlativ
<i>tynd</i>	tyndere	tyndest
<i>mild</i>	mildere	mildest
<i>varm</i>	varmere	varmest
<i>dårlig</i>	dårligere	dårligst
<i>vigtig</i>	vigtigere	vigtigst
høj	højere	<i>den højeste</i>
alvorlig	<i>mere alvorlig</i>	mest alvorlig
berømt	mere berømt	<i>mest berømte</i>

Grundform	Komparativ	Superlativ
lille	<i>mindre</i>	mindst
ung	yngre	<i>yngste</i>
meget	mere	<i>mest</i>
få	færre	<i>færreste</i>

Opgave 4.5

Adjektiv	Substantiv
hemmelig	<i>hemmelighed</i>
<i>fortrolig</i>	fortrolighed
<i>synlig</i>	synlighed
<i>berømt</i>	berømtthed
<i>selvbevidst</i>	selvbevidsthed
ny	<i>nyhed</i>
<i>stiv</i>	stivhed
<i>almindelig</i>	almindelighed
<i>mild</i>	mildhed
<i>dødelig</i>	dødelighed
<i>vigtig</i>	vigtighed

Opgave 5.1

1.

Rod/imperativ	Infinitiv -e	Nutid -er	Datid -ede	Førnutid -et
bevirk	bevirke	bevirker	bevirkede	bevirket
mist	miste	mister	mistede	mistet
nå	nå	når	nåede	nået
kæmp	kæmpe	kæmper	kæmpede	kæmpet
klar	klare	klarer	klarede	klaret
styrt	styrte	styrter	styrtede	styrtet
bræk	brække	brækker	brækkede	brækket
red	redde	redder	reddede	reddet

2.

Rod/imperativ	Infinitiv -e	Nutid -er	Datid -te	Førnutid -t
medfør	medføre	medfører	medførte	medført
begynd	begynde	begynder	begyndte	begyndt
ske	ske	sker	skete	sket
forsøg	forsøge	forsøger	forsøgte	forsøgt
ram	ramme	rammer	ramte	ramt
dræb	dræbe	dræber	dræbte	dræbt

Opgave 5.2

1.

Rod/imperativ	Infinitiv -e	Nutid -er	Datid -ede	Førnutid -et
fang	fange	fanger	fangede	<i>fanget</i>
svæk	svække	<i>svækker</i>	svækkede	svækket
påvirk	påvirke	<i>påvirker</i>	påvirkede	påvirket
kvæst	kvæste	<i>kvæster</i>	kvæstede	<i>kvæstet</i>

2.

Rod/imperativ	Infinitiv -e	Nutid -er	Datid -ede	Førnutid -et
spred	sprede	spreder	spredte	<i>spredt</i>
betal	betale	betaler	betalte	<i>betalt</i>
tab	tabe	<i>taber</i>	tabte	tabt

Opgave 5.3.

bjergbestigere	bjerg + be + stig + er + e
mistede	mist + ede
overlevende	over + lev + ende
iltmaske	ilt + maske
blodomløbet	blod + om + løb + et
klatrere	klatr + er + e
forfrysninger	for + frys + ning + er
adgangen	ad + gang + en
bjergtinderne	bjerg + tinde + r + ne
franskmanden	fransk + mand + en
giganter	gigant + er
alvorlige	alvor + lig + e
nedturen	ned + tur + en
trætheden	træt + hed + en
påvirker	på + virk + er
lavinen	lavine + n
sneblind	sne + blind
skrækhistorier	skræk + historie + r
medvirkende	med + virk + ende
farerne	fare + r + ne

Opgave 6.1.

Ord med ski:

skiskader

skisæsonen

skieventyret

skiferien

skiløbere

skisport

skiforbund

skihjelme

skidestinationer

skisportsstederne

Fem sammensatte substantiver med limbogstavet s:

informationskampagne

reaktionsevnen

sportsbriller

gennemsnitsfarten

færdelsregler

(og jo faktisk også **skisportsstederne**)

	<i>rod</i>
forklaring	forklar
erfaring	erfar
træning	træn
udfordring	udfordr
beslutning	beslut
binding	bind
mening	men
stråling	strål

Opgave 6.2.

stigende	A	stig + ende
forebygge	V	fore + bygg + e
nedbringe	V	ned + bring + e
ujævnt	A	u + jævn v t
uhensigtsmæssige	A	u + (hen + sigt) + s + mæssig + e
underlag	S	under + lag
ultraviolette	A	ultra + violett + e
øjenomgivelserne	S	øje + n + om + giv + else + r + ne
udskiftelige	A	ud + skift + e + lig + e
sigtbarhed	S	sigt + bar + hed
beskyttelse	S	be + skytt + else
undersøgelser	S	under + søg + else + r
hastighed	S	(hast + ig) + hed
hjernerystelser	S	hjerne + ryst + else + r
hensynsløse	A	hensyn + s + løs + e
susende	A	sus + ende
vigereglerne	S	vig + e + regel + er + ne !
langsommere	A	langsomm + ere
aflæse	V	af + læs + e
uforudsigelige	A	u + for + ud + sig + e + lig + e
fravælge	V	fra + vælg + e

Opgave 6.3.

Eks: "Tjek udstyret" >>> "Jeg tjekkede udstyret."

Træn dig op i god tid >>> Jeg trænede mig op i god tid/ Jeg trænede ben og mavemuskler.

Hop >>> Jeg hoppede.

Løb >>> Jeg løb.

Cykl i ujævnt terræn >>> Jeg cyklede i ujævnt terræn.

Test udstyret >>> Jeg testede udstyret.

Slå indersiden ... >>> Jeg slog indersiden på den forreste del af skien ned i sneen.

Brug briller >>> Jeg brugte briller./ Jeg brugte en mørk brille på solfyldte dage./ Jeg brugte skihjelm. Jeg brugte almindelig sund fornuft.

Vælg rigtige sportsbriller >>> Jeg valgte rigtige sportsbriller.

Skift til gule ... >>> Jeg skiftede til gule glas, når det var snevejr ...

Kend vigereglerne >>> Jeg kendte vigereglerne.

Vis hensyn >>> Jeg viste hensyn.

Læs mere på ... >>> Jeg læste mere på www.skiportal.dk.

Opgave 7.1.

kaninerne	kanin + er + ne
indtog	ind + tog
undersøgelse	under + søg + else
finanskrise	finans + krise
lystbådehavn	lyst + båd + e - havn
forventet	for + vent + et
udvist	ud + vis + t
løbet	løb + et
drivhuse	driv + hus + e
jordvarmeanlæg	jord + varme + an + læg
tulipanløg	tulipan + løg
vagter	vagt + er
vægter	vægt + er
udjævning	ud + jævn + ing
dystede	dyst + ede
ægteskabets	ægt + e + skab + et + s
sofapuden	sofa + pude + n
øvede	øv + ede
åbenbaring	åben + bar + ing
håbede	håb + ede
håbløsheden	håb + løs + hed + en

Opgave 7.2.

undersøgelserne	under + søg + else + r + ne
betaling	be + tal + ing
forfremmelse	for + fremm + else
efterlysningen	efter + lys + ning + en
underholdning	under + hold + ning
misforståelserne	mis + for + stå + else + r + ne
optagelsen	op + tag + else + n
forbedringerne	for + bedr + ing + er + ne
bevoksningen	be + voks + ning + en
åbningen	åbn + ing + en
overbevisning	over + be + vis + ning
forandringerne	for + andr + ing + er + ne
besværgelse	be + sværg + else
antydninger	an + tyd + ning + er
forandringer	for + andr + ing + er
opmuntringen	op + muntr + ing + en
nedtællingen	ned + tæll + ing + en
forventningerne	for + vent + ning + er + ne
læsning	læs + ning
erfaringer	er + far + ing + er

Opgave 7.3.

uvisheden	u + vis + hed + en
videnskabelig	viden + skab + e + lig
følsomhed	føl + som + hed
venskabelighed	ven + skab + e + lig + hed
mistænksomhed	mis + tænk + som + hed
mistænkelig	mis + tænk + e + lig
betæneligheder	be + tænk + e + lig + hed v er
tomheden	tom + hed + en
utænkelig	u + tænk + e + lig
utrygheden	u + tryg + hed + en
tåbeligheder	tåbe + lig + hed + er
livsvigtige	liv + s + vigtig + e
utilfredshed	u + til + freds + hed
misfornøjelse	mis + for + nøj + else
forunderligt	for + under + lig + t
ulykkelige	u + lykke + lig + e
ubetaleligt	u + be + tal + e + lig + t
faderskab	fader + skab

Opgave 7.4.

utro	A
trofast	A
utrolig	A
troløs	A
fortrolighed	S
troskab	S
troløshed	S
utroværdig	A
betroet	A
troværdighed	S
trofasthed	S
fortrolig	A
betroelse	S

Opgave 7.5.

<i>Adjektiv</i>	<i>substantiv</i>
kærlig	kærlighed
dum	dumhed
doven	dovenskab
pålidelig	pålidelighed
træt	træthed
ond	ondskab
øm	ømhed
fuld	fuldskab/fylde

De sammensatte ord som barskab, skoskab, køkkenskab er rent faktisk forskellige typer af skabe.

Opgave 7.6

Substantiver

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
		kirker	
	krikken		
deling			
			drifterne
		masser	
grød			
	dørken		

Verber

Rod/imperativ	Infinitiv	Nutid	Datid	Førnutid
		virker		
			delte	
			masede	
				lokket
			gruede	
mele				

Opgave 7.7.

Tekst 1:

forstå	forståelse
forskellig	forskelligheder
betragte	betragtelig, betragtning
begræns	begrænsning, begrænset
rådgiv	rådgivning
bekymret	bekymring
påvirke	påvirkning, påvirket, påvirkelig

Tekst 2:

tiltræde	tiltrædelse
tydelig	tydelighed
bemærk	bemærkning, bemærket
marker	markering, markeret
opbygge	opbyggelig, opbygning
opfør	opførelse, opført
høflig	høflighed
smitte af (!)	afsmitning

Opgave 7.8.

En mand uden *hjem* er **hjemløs**

En ting uden *værdi* er **værdiløs**

En person med mange *ideer* er **iderig**

En person med en livlig *fantasi* er **fantasifuld**

En voksen, der opfører sig som et *barn*, er **barnagtig/barnlig**

Hun *glemmer* altid alting, hun er meget **glemsom**

Han *hjælper* altid andre, han er **hjælpsom**

Det lille barn kan intet gøre selv, men kræver *hjælp* – barnet er helt **hjælpeløst**

Maden smagte af *metal* – den havde en **metallisk** smag.

Det var til at *grine* af – det var **grinagtigt**

De mødte hinanden ved et *tilfælde* – de mødtes **tilfældigt**